

PAPP GÉZA:

PONTOSÍTÁS ÜRÜGYÉN

(A PSALMUS HUNGARICUS SZÖVEGÉNEK KÉRDÉSÉHEZ)

Természetesnek és helyesnek kell tartanunk a tudományos kutatásnak azt a törekvését, hogy nagy egyéniségek életével, életművével, műhelymunkájával kapcsolatosan a legapróbb részletek kiderítésére törekszik. Ennek lehattunk tanúi az utóbbi években, amikor is — többek között — fölmerült a Psalmus Hungaricus szövegének forrás-problémája.

A kérdéssel először Haiman György foglalkozott¹. Írásának leglényegesebb része — a mi szempontunkból — a Psalmus szövegének összevetése a hét legrégebb kézíratos és nyomtatott változattal. Úgy látszik, Breuer János még nem ismerte ezt a kis tanulmányt, amikor előszót írt a Zeneműkiadó 1977-ben Kass János rajzaival megjelentetett reprezentatív kötetéhez². Azt azonban világosan látta, hogy Kodály előtt nem az ún. Boroszlói kézirat szövege állt, hanem (inkább) a Régi Magyar Költők Tára IV. kötet (1883), amelyből a szerző már jóval korábban megismerhette Kecskeméti Vég Mihály zoltárparafrázisát. A Psalmus szövegének valóságos, közvetlen forrására Wilhelm András mutatott rá: a Magyar Zene 1980/4. számában közölte Kodálynak 1923-ban, még a mű bemutatása előtt adott, s a Magyar Színpad lapjain megjelent nyilatkozatát³. Ebben Kodály a szöveg forrásául Gönczi György 1620-ban kiadott énekeskönyvét jelölte meg. Breuer János ennek alapján helyesbítette saját és mások föltevéseit Kodály-kalauzában (Bp. 1982) és a Kóta 1982/10. számában⁴. Haiman írása legújabbban a Kodály-mérleg, 1982 c. tanulmánykötetben jelent meg⁵. Lerövidítve ugyan, de kiegészítve is olyan bibliográfiai adatokkal, amelyek Wilhelm említett fölfedezésével függnek össze. A szerzőtől függetlenül magam is arra az eredményre jutottam, hogy Kodály az 1620-as debreceni énekeskönyvnek csak a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában található példányát használhatta, amely Kálmán Farkas (1838—1907) hagyatékából származik. Hadd tegyem hozzá: a jelenleg ismert másik példány⁶ azért nem jöhet számításba, mert az csak 1947-ben került az Országos Széchényi Könyvtár állományába.

Az említett írásokban felszínre került adatok fényt derítettek a Psalmus keletkezés-történetének egyes részleteire textológiai vonatkozásban. A kutatók azonban nem merítették ki a lehetőségeket, hogy már ma feleletet kaphassunk néhány további kérdésre, ha nem is minden esetben a bizonyosság szintjén, de legalább valószínű föltevésenként.

¹ Kner Imre és a Psalmus Hungaricus. Békéscsaba—Gyoma, 1976. Ugyanez a tanulmány jegyzetekkel ellátva megjelent az Irodalomtörténeti Közlemények 1978. évf.-ban (633—46. l.), majd a szerző más írásaival együtt: A könyv műhelyében. Bp., 1979. 185—209. l.

² Psalmus Hungaricus. Kecskeméti Vég Mihály 55. zoltára, zenéjét írta Kodály Zoltán. Bp., 1977.

³ Elfeledett Bartók- és Kodály-nyilatkozat 1923-ból. Magyar Zene 1980/4., 429. l.

⁴ Mikoron Dávid. . . A Psalmus Hungaricus verséről. Kóta 1982/10., 4—5. l.

⁵ Válogatta és szerkesztette Breuer János. Bp., 1982. 313—20. l.

⁶ Vö. Régi magyarországi nyomtatványok. Második kötet 1601—1635 (szerk. Borsá Gedeon és Hervay Ferenc) Bp., 1983. 1205. sz.

Erre biztat néhány olyan tény, amelyet eddig mindenki figyelmen kívül hagyott a Psalmus szövegének vizsgálata során. A következőkben szeretném kifejteni: ismerhette-e Kodály a Boroszlói kéziratot (s benne Kecskeméti Vég Mihály 55. zoltárának ma legkorábbi tartott változatát)? Van-e valami jelentősége a zoltárparafrázis hihetőleg korabeli dallamának a Psalmus-téma kialakításában? S végül — e pontosítások ürügyén — rámutatnék a Psalmus prozódijának néhány ritmikai vonatkozására.

A Boroszlói kézirát — indokolatlan kódexnek nevezni — Szegedi Gergely énekeskönyvének (Debrecen 1569) a boroszlói (Breslau—Wrocław) Egyetemi Könyvtárban őrzött példányához kötött toldalék. Magát az énekeskönyvet a hazai bibliográfia a múlt század vége óta tartja számon⁷, s akkor Szilády Áron gondozásában meg is jelent betűhív szedéssel⁸. A hangjegyes, graduáljellegű kéziratra talán Osváth (Oswald) János zenetanár (1858—1920) figyelt föl legkorábban. Zenetörténeti szempontból jelentéktelennek tartotta ugyan, de közölte (saját átírásában) nevezetes szaffikus dallamát (*Nagy hálát adjunk az Atya Istennek*)⁹, s a kézirát keletkezési idejének meghatározása céljából utalt többek között a *Mikoron Dávid*... utolsó versszakára is, ahol a szerzés éve (1561) olvasható¹⁰. Ismeretes egy levele a boroszlói (akkor még) városi könyvtár igazgatóságához (Temesvár, 1901. júl. 3-i keltezéssel), amelyben megköszönte a segítséget, s néhány adatot szolgáltatott a kézirát korára vonatkozóan (ezeket később könyvében is közreadta)¹¹. 1905-ben Isov Kálmán (1878—1956) lemásolta az egész kézirátot, méghozzá betűhíven, s az eredeti oldalaknak és soroknak teljesen megfelelően. Ez a másolat ma is megvan az Országos Széchényi Könyvtár Zeneműtárában (jelzete: Ms. mus. theor. 29.); azt azonban nem sikerült megállapítanom, hogy pontosan mikor került az 1928-ban létesített Zenei Osztályra (Zeneműtárba), illetve elődjének, a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára „Musica” kézirattári szakcsoportjának anyagába. Föltehetően 1910-ben, amikor is Isov néhány zenei kézirátot adományozott a könyvtárnak¹².

Osváth 1903-ban került a Zeneakadémiára, s ott nyugdíjazásáig (1919) tanártársa volt Kodálynak. Isov ugyan csak 1934-ben lett az intézet főtitkára, de mint zenetörténész (legkorábbi jelentősebb közleményei a század első évtizedében jelentek meg) és az MNM igazgatósági tisztviselője¹³ szintén nem lehetett ismeretlen Kodály előtt. S most már föltehetjük a kérdést: lehetséges-e, hogy ilyen személyi kapcsolatok mellett a fiatal Kodály, amikor a magyar népzene és zenetörténet problémái felé fordult — már jóval 1923 előtt —, nem találkozott sem Osváth könyvével, sem a Boroszlói kézirát másolatával? Ismerve széles skálájú érdeklődési körét, ezt nem tarthatjuk valószínűnek. Sokkal inkább azt, hogy nemcsak tudott a kézirát létezéséről, a benne levő Cantio optimáról, de ismerte másolatát, esetleg fotokópiáját is¹⁴.

De hogyan értelmezzük akkor Szabolcsi Bence Kner Imrének 1939-ben adott információját? („[...] a kompozíció már készen állott, amikor a kéziratos formára vélet-

⁷ Könyvészeti ismertetése: Magyar Könyvszemle 1892—93, 219. l.

⁸ Szegedi Gergely Énekes Könyve 1569-ből. Bp., 1893.

⁹ Csomasz Tóth Kálmán: A XVI. század magyar dallamai. Régi Magyar Dallamok Tára I. Bp., 1958., 213. sz.

¹⁰ Osváth János: Nemzeti zeneművészet. Bp., 1908. 36. l.

¹¹ A levelet a kézirát elé illesztették, s így az OSzK mikrofilmjén (FM 2/1853) is megtalálható.

¹² Magyar Könyvszemle 1911. 64. és 106. l.

¹³ Isov Kálmán 1904-ben került az MNM igazgatóságának tisztviselői karába írónak. 1911-ben titkár, 1919-ben főtitkár. 1923 decemberében mint főkönyvtárnokot megbízták a Zenei Osztály felállításának előmunkálataival. (L. Jelentés a Magyar Nemzeti Múzeum [1909., 1911., 1913—1923.] évi állapotáról. Bp., 1910., 1912., 1926.)

¹⁴ Vajon Isov az eredeti kéziratról vagy fotokópiáról másolt-e? Nem tudjuk. Az utóbbi mellett szól, hogy 1903-ban tanulmányozta Ausztria és Németország több zenei gyűjteményét (ld. Isov Kálmán: A Nemzeti Múzeum zenei gyűjteményének kialakulása. Bp., 1929. 7. l.; klny. a Magyar Könyvszemle 1928/1—4. számaiból); akkor készülhetett fénykép a kéziratról. Schulek Tibor értesülése szerint Sztripszky Hádor (1875—1946) irodalomtörténész 1910-ben (ugyancsak) lefényképez(t)te. A lemezekről később készült kópiák sajnos hiányosan maradtak fenn: OSzK Zeneműtára, Ms. mus. theor. 29/a; a Cantio optima fényképmásolata sincs közöttük.

lenül rábukkantam.”¹⁵). Ennek talán az az ésszerű magyarázata, hogy az első világháború után az említett énekeskönyv unikum példánya — kéziratostoldalékával együtt — egy ideig lappangott, s valóban újra kellett a könyvtárban fölfedezni. (Bibliográfiai irodalmunk a második világháború után is úgy tűntette föl a Boroszlói kéziratot mint ismeretlen helyen levő, esetleg megsemmisült emléket¹⁶.) A „rábukkantam” persze mást jelenthetett Knernek akkor, mint amit mi tulajdonítunk neki utólag. Végül is ez a lakonikus kijelentés nem áll ellentétben azzal, amit Kodály hajdani tájékozottságáról föltételezünk. Mert ha Szabolcsi nem tudott Kodály nyilatkozatából (vagy közvetlen szóbeli közléséből) a Psalmus szövegének elsődleges forrásáról¹⁷, miért kellett volna jobban tudnia, hogy a Mester ismerte-e Isoz másolatát vagy sem. Egyáltalán: tudott-e már akkor (1924-ben!) a fiatal Kodály-tanítvány a másolat létezéséről? Nyilván nem. Erről a kérdéstről egy és más esetleg még kiderülhet Szabolcsi fennmaradt levelezéséből.

Szeretném hangsúlyozni: az a tény, hogy Kodály nem a boroszlói kézirat változatát használta fel, nem jelentheti azt, hogy nem is ismerte. A szöveg kétségtelenül nehezen olvasható, de kibetűzése bizonyára nem volt megoldhatatlan feladat a filológus Kodály számára. Lényegesebb az, hogy nem eredeti, sokkal inkább romlott változatnak látszik, másolási hibákkal. Ez Haiman összevetéséből is kiderül. Érthető tehát, ha Kodály nem ezt vette alapul. Azt azonban nagyon is valószínűnek tartom, hogy — mint mások is gondolták — először az RMKT-ban találkozott Vég Mihály énekével, még egyetemi éve alatt. (Nem feltétlenül Wilhelm indoklása alapján, aki szerint az 1535-ös évszám „csak Szilády Áron e publikációjából tudható adat”¹⁸.) Föltehető, hogy csak akkor kereste a hiteles forrást, amikor a megkomponálás gondolatával foglalkozott. Talán gyanússá vált a közlés pontatlansága és következetlensége az átírásban? Lehet, hogy csak a filológus kíváncsisága volt a rugója egy hitelesebb forrás felkutatásának. Így jutott a Keresztyéni Énekek című debreceni énekeskönyv 1620-as kiadásához az MTA könyvtárában.

Ebből a gyűjteményből itt tesszük közzé először az LV. PSALMUS szövegét tartalmazó lapoknak fényképét, hogy bárki ellenőrizhesse az eltéréseket. Láthatjuk, Kodály nem követte a tájszólási sajátosságokat, az alföldi öző nyelvjárást (egyetlen nyoma: *szörzék*), megtartotta azonban a vers régiségét dokumentáló szóalakokat (pl. *az galamb; sívok, rívok; idejökben*) és a ma már szokatlan mondatfűzést: *barátomnak az kit vélek volt* (=akit barátomnak véletem). Az eredetiből átvett 17 versszak sorain egyébként alig változtatott; a leglényegesebb, hogy a 12. (orig. 15.) versszakban a nem rímelő *félek* helyére *tartok* került. Ez kétségtelenül Kodály leleménye: sehol másutt, az ismert változatokban nem fordul elő. Nem számíthatom változtatásnak — miként Haimann — a *minden* szó megismétlését (13. vsz.), hiszen az ilyen eljárás sokszor jár együtt egy-egy vers megzenésítésével.

Fel kell figyelniünk az énekeskönyv 42. lapján olvasható széljegyzetre: „íratott: 1535. körül, lásd: Nagy István: Tud. gyűjt. 1823. VI. k. 87. l.” Ez — mint a többi ceruzás bejegyzés is — Kálmán Farkas kézírása, tehát Kodály is olvashatta. Valószínű, hogy az egykori tulajdonos az RMKT IV. kötetének jegyzetéből vette ezt az adatot. Nagy István írása ezzel a címmel jelent meg a Tudományos Gyűjteményben: „Szabados Kecskemét Városában született, vagy lakott, Íróknak Nevei, és tudva lévő Munkái”. A szerző forrásokra nem hivatkozott, így nem tudhatjuk, honnan vette az 1535-ös évszámot. Hogy a

¹⁵ Haiman, i. m. ItK 1978. 636. 1. Idézet egy 1939. VIII. 16-án kelt levelezőlap szövegéből.

¹⁶ Vö. Stoll Béla: A magyar kéziratost énekeskönyvek és versgyűjtemények bibliográfiája (1565—1840). Bp., 1963. 7. sz.

¹⁷ Vö. Haiman, i. m. ItK 1978. 636. 1.

¹⁸ I. m., Magyar Zene 1980/4., 429. l.

Boroszlói kézirat évszáma (1561) nem feltétlenül hiteles, az abból is kiderül, hogy a Palatics-kódex néven számon tartott kézirat (1588—9)¹⁹, melyet Haiman Bécsi kéziratnak említ, az 1567-es évszámmal tartotta fenn Vég Mihály énekét. A jelenlegi dokumentumok birtokában ki tudná a már eldönteni, hogy a három közül melyik a helyes?!

A zsoltárparafraíz széles körű elterjedtségére vall, mely Kájoni János *Cantionale Catholicuma* (1676) óta — jóllehet átdolgozott formában — a katolikus énekeskönyvek is átvették. Vizsgálódásunk szempontjából leglényegesebb az első hangjegyes közzététel, Illyés Istváné a Soltári Énekekben (1693). Azt már Haiman megállapította, hogy csak ebben a változatban található a Psalmus 10. versszakának kezdete így: „*De barátomnak...*”, valamint, hogy a Kodály által kihagyott strófák — mások mellett — itt is hiányoznak. Tartsuk ezt véletlen egyezésnek? Talán valószínűbb, hogy ezek ugyancsak motiválhatták a zeneszerző módosításait. Az Illyés kötetében közölt dallamnak is jelentőséget kell tulajdonítanunk a Psalmus-téma kialakításában. Nem kétséges, hogy Kodály ismerte ezt a dallamot: Illyésre már az Árgirus-tanulmányban hivatkozott²⁰. Választás előtt állhatott, átvegye-e a dallamot vagy újat komponáljon. Késői kórusművei között mindkét eljárásra találunk példát: korabeli dallamot használt fel a *Semmit ne bánkodjál*, a *Vízkereszt* stb. esetében, sajátja viszont az *Ének Szent István királyhoz* melódiája.

1. példa

Illyés 1693

/RMDT I., 75/I./

A Mikoron Dávid a XVI. század szebb, formásabb magyar dallamai közé tartozik. Hogy mégsem ez került bele a régi énekeket felújító, mondhatni „rehabilitáló” református (1948) gyülekezeti énekeskönyvbe, azt kizárólag Kodály sokkal művészebb és magyarrabb, minden mást feledtető, háttérbe szorító megfogalmazása indokolja.

Ha Kodály nem ragaszkodott is a dallamhoz, megtartotta annak ritmusvázát²¹. A régi magyar költészet 10. 10. 11 felépítésű strófaíhoz (amelyekben a tízes sorok 5/5, a tizenegyesek 5/6 tagolásúak) mindössze két korabeli dallam kapcsolható: Tinódi Summája és a fenti dallam²². Ritmusuk — Szabolcsi tipologizálása szerint a pentapodák családjából²³ — majdnem azonos:

2. példa

3 x

¹⁹ Stoll, i. m. 3. sz.

²⁰ Árgirus nótája. *Ethnographia* 1920. 25.1. klny.: 1921; majd *Zenatudományi Tanulmányok* IV., Bp., 1955. 5.1. és *Visszatekintés* II. Bp., 1964. 79.1. Az említett hivatkozás itt: 511. l., 19. jegyzet.

²¹ Ami a dallami kapcsolatot illeti, csak a 2. ütemben lehet egyezést kimutatni. — A Psalmus-téma zenei akrosztichonjáról l. Bónis Ferenc: *Neoklasszikus vonások Kodály zenéjében*. In: *Magyar Zenetörténeti Tanulmányok Kodály Zoltán emlékére*. (Szerk. Bónis F.) Bp. 1977. 228. l.

²² RMDT I. 56. és 75/l. sz.

²³ L. Szabolcsi Bence: *Tinódi zenéje*. Bp., 1929.; *A magyar zene évszázadai* I. Bp., 1959. 51. l.

Illyés dallama ettől két helyen tér el: a 3. ütemben és — ez a lényegesebb — az 5.-ben, ahol is 8/8-dá szélesül a ritmus. Meglehet, ez készítette Kodályt arra, hogy a Psalmus-téma első megjelenésekor éppen itt térjen el (*Panaszolkodván...*) a sablontól.

3. példa

Illyés
Kodály

No meg a szövegritmushoz való érzékeny alkalmazkodás, amely elejétől a végéig meghatározta — a szóhangsúlyok érvényesítésén kívül — mind a tenorszólónak, mind pedig a kórusrészeknek eltéréseit (szinte „variációit”) az alapritmustól. Néhány példa a sok közül:

4. példa

A szerző gazdag invenciója ellenére is talán túlságosan egyhangú lett volna, ha az uralkodó pentapodaritmust nem váltja fel kétszer is egy másik, amely ugyancsak kedvelt képlete volt a régi magyar költészetnek. Az 5/6 tagolású tizenegyesek szótagjai a szaffikus énekelt versekben más ritmus szerint rendeződnek. Alapképletük — mint ismeretes — hangsúlyos értelmezésben:

5. példa

Vég Mihály zsoltárának strófaszervezetére alkalmazva:

6. példa

Ilyen ritmusú régi dallamunk is akad (*Boldogok azok, kik Istent félik*),²⁴ ezt azonban Kodály a Psalmus komponálásakor aligha ismerte, minthogy csak a jóval később előkerülő Eperjesi graduálban (1635—52) fordul elő. Így tehát csak a hangsúlyossá alakult szaffikus ritmiálás jöhet szóba mintaként; régi énekeskönyveinkben több példáját találjuk. Kodálynál ez a sztereotip ritmika is a magyar prozódia — s rajta keresztül a zenei kifejezés — szolgálatában áll: gyakori a sorkezdő szinkópa (*Egész ez város: Igaz vagy, Uram*), a nyolcadpár pontozott ritmust kap (...*rakva haraggal; ...ítéletedben; a szegényeket*), sőt el is toldódik az ütem végére (*hosszú életök*) vagy éppen előre kerül (*szerecséjökben*). Különösen kifejező a 7. vsz. ritmusszűkítése: *Hozzá fogható...* A 8. vsz. má-

²⁴ RMDT I. 124. sz.

megmáltad, büntetted űk elhatalosítgert; őstoro
minket az mi bűneinkert.

Lásd Ur Isten te sentsz Eiadert, ne büntess minket
az Kristus Iesufert, te jövöltödert kegyellegedert,
ne aly bossut mar irgalmasságodert.

Töllehet bűnünk samtalán nekünk, mert bizony
fomlort az mi termeszetünk, de kerünk teged kegyes
Istenünk, hogy el seleytesd mitellened tőrtünk.

Oh Atya Isten kerünk tegedet, az magas menyéből
hogy te meg lass minket, ne tarts mi raytunk ellenfe-
günket, kevelysegekert ronts meg mar mind őket.

Segely megh minkert te sentsz Nevedert, tegy jól mi
velünk nagy dicsőslegedert, mind el kel veszünk
mi bűneinkert, ha nem könyörül raytunk szent
Eiadert.

Isten segítleg szert minékünk, ha benne bizunk ű
az mi Hadnagyunk, minden dolgunkban ha benne
bizunk, ű leszen nekünk nagy erős bay vivonk.

Dicsiret legyen Atya Istennek, es ű Fjanak mi űd-
vözitőnknek, Vigasztalonak az sentsz Leleknek, most
es örökke egy bizony Istennek.

LV. P S A L M U S

Kecskencs
Veg
Mikály

Mikoron David nagy bánatban, barati miatt
volna banatban, panaszkodvan nagy haragja-
nyan, ilyen könyörgest kezdte ű magában.

Uram kerlek tegedet, fordítsd rejam
sentsz te sentsz, nagy búklegemben ne hadgy enge-
nemmen omestti nagy banat sivemet.

Csak
1

Csak sívok, rívok nagy nyavalyásmban, elfogyat- 44
koztam gondolatimban, meg keferőstem nagy bu-
fikomban, ellenfeleimre való haragomban.

Hogy ha ennekem sárnyam lőtt volna, mint az ga-
lamb elröpültem volna, hogy ha az Isten engedte vol-
na, innet en regen el futottam volna.

Akarok inkább pusztaban laknom, vadon-erdőben
sellel budosnom, hogy nem mint azok között lakoz-
nom, kik igazságot nem hadnak föllanom.

Eyel es nappal azon forgodnak, engem mi módon
megh foghassanak, befedem miatt vadolhassanak,
hogy foglagonon úk vigadhassanak.

Latod jól Uram alnok gyűléket, csak sőmben va-
do lép befedeket, de éabólád meg az ő nyelvéket,
ne tapodgyak le hitemet srevemet.

Ugyan sem őmmel jól latom őket, en ream való
gyűléseket, sülemmel hallom karomlasokat, igaz-
ság ellen fel emadatokot.

Egész ez varas rakva haraggal, egymásra való nagy
bossúsággal, el hirteléd az gazdaglással, hoza fog-
hato nincsen alnoklással.

Gyakorra köztők gyűlések vadnak, szivegyek, ar-
vak, nagy bossúsat vallnak, Isten sárnyalúik nem gon-
dolnak, mert jószágokban fel sivatalkodtanak.

Keferősegem ennyi nem volna, ha ellenfeleim
nyavalyam volna, bizony könnyebben szenvedtem
volna, magamat attul meg óhattam volna.

En barátomnak az kit velek volt, nagy nyavalya-
gom.

L 2

gom

manus: 1535. k. 11. k. 82. l. 6.
Tand. g. 11. k. 82. l. 6.

gom kivel egyűrt volt, jó hirem, nevem, tisztességem volt, sű ellenfelem most látom hogy az volt.

Csuda szerelmem en hozzam lártam, kivel sokaig mind egyűrt lártam, az Istent vele egyűrt szolgáltam, sly alnoklagat soha nem gondoltam.

Keterű halál sallyon fejere, ellenfelemnek iteletire, alnoklaganak büntetefere, hitetlenségnek kijelétefere.

En pedig Uram hozzád kiáltok, reggel es delbe estve könyörgök, meg szabadulást te tőled varok, az ellenfelemtől mert en igen seledk.

Meg segek ezek esküveleket, regen el hadrak az ű hitők, nem hisem immar egy befedeket, mert meg próbáltam hitetlenfeleket.

Ezdeknek fajok srosb az vaynal, sikosb ajakok az sa-olaynal, elősb az nyelvek az elős kardnal, fajokba nincsen egyeb alnoklagal.

Te azért lelkem gondolatodat, Istenben veszed bizodalmodat, rollad el veszi minden terhődöt, es meg halgattya te könyörgesedet.

Igaz vagy Uram itiletedben, az ver-fopokat ű idejőkben, te meg nem aldos szerencsejőkben, hoszu eletők nem leßen ez földön.

Az igazakat te mind megh tartod, az kegyefeket meg oltalmazod, az segenyeket föl magasztalod, az kevelyöket ala hajigalod.

Ha egy kevelle meg keferitöd, az eghö tűzben el becsirod, nagy hamarlaggal onnet ki vonsood, nagy szellegre ismeg fel emeled.

Szent

Szent David, írta az Soltar könyvben, ötven-
ötödik dicsiretiben, melyből az hivek keleségben,
vigasztalásért sörzék így verlekben. 43

LVII. PSALMUS.
Nota: David Prophetanak, &c.

1569.

Irgalmaz Ur Isten immaron ennekem, irgalmaz
Ur Isten immaron en-nekem, mert te benned bi-
zik Uram az en lelkem, es te benned nyugóik Uram
az en szívem.

Szarnyadala vetem az en remenfégen, míg el mul-
nak tülem az en ellenfégen, es míg el tavoznak tütem
en büncim, csak te benned lefen Uram en örömem.

Te hozzád kiáltok hatalmas Ur Isten, mert nincsen
en velé ki most jóltehesen, en ellenfégiemül engem
meg menthesen, es en dolgaimban kijora vihesen.

Velem en Szent Atyam nagy fokokat törtel, mert
menyből en nekem örízöt küldöttel, en ellenfégi-
mül engem megh mentöttel, es az en szívemben örö-
met sörzöttel.

Az hatalmas Isten nagy hatalmaságat, en hozzam
bocsata ü nagy igazságat, es meg mondhatatlan nagy
irgalmasságat, hozzam meg jelente nagy jó akaratyat.

Neké ellenfégiem mind az kik valanak, sene Oro-
lanok mind meg rontatanak, es te velem leven ök
nem arthatanak, mert el vőted Uram erejet azoknak.

De ennek felsőte emberek közzül is, en rejam
madrak fokban közzülök is, hamisságot sörzök
nem azok is, de nem arthatanak en-nekem azok.

L 3

*Jerian
teah.*

1569.

1569.

1569.

1569.

1569.

1569.

1569.

1569.

1569.

1569.